

Mintautas Gutauskas
Antropoceno savivoka

Antropocenas kaip geologinis įvykis

International Commission on Stratigraphy, Anthropocene working group:

The '**Anthropocene**' is a term widely used since its coining by Paul Crutzen and Eugene Stoermer in 2000 to denote the present geological time interval, in which many conditions and processes on Earth are profoundly altered by human impact. This impact has intensified significantly since the onset of industrialization, taking us out of the Earth System state typical of the Holocene Epoch that post-dates the last glaciation.

Phenomena associated with the **Anthropocene** include:

an order-of-magnitude increase in **erosion and sediment** transport associated with urbanization and agriculture;

marked and abrupt anthropogenic perturbations **of the cycles of elements such as carbon, nitrogen, phosphorus** and various metals together with **new chemical compounds**;

environmental changes generated by these perturbations, including **global warming, sea-level rise, ocean acidification and spreading oceanic 'dead zones'**;

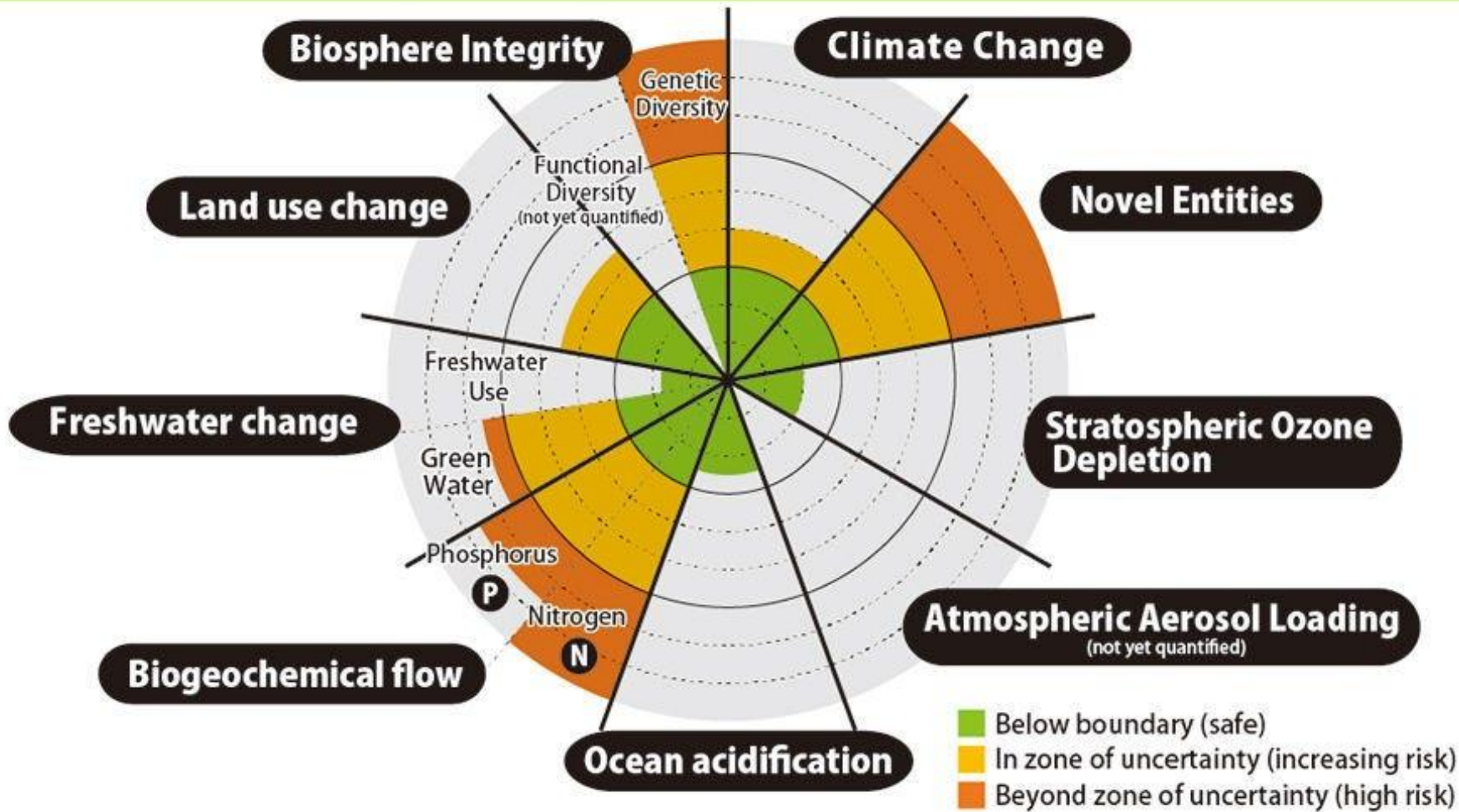
rapid **changes in the biosphere** both on land and in the sea, as a result of **habitat loss, predation, explosion of domestic animal populations and species invasions**;

and the proliferation and global dispersion of **many new 'minerals' and 'rocks'** including concrete, **fly ash and plastics**, and the myriad '**technofossils**' produced from these and other materials.

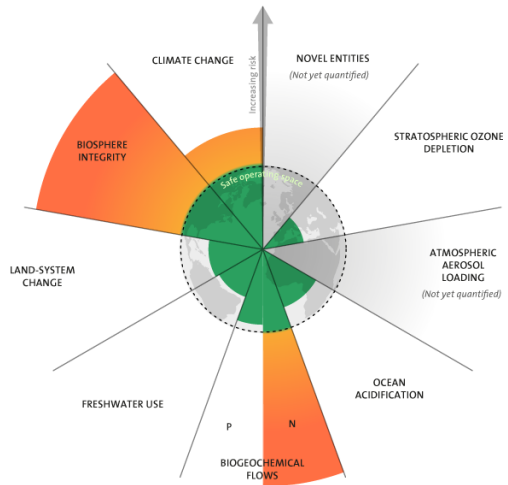

Antropocenas kaip krizė: globalinis matmuo

Current status of planetary boundaries

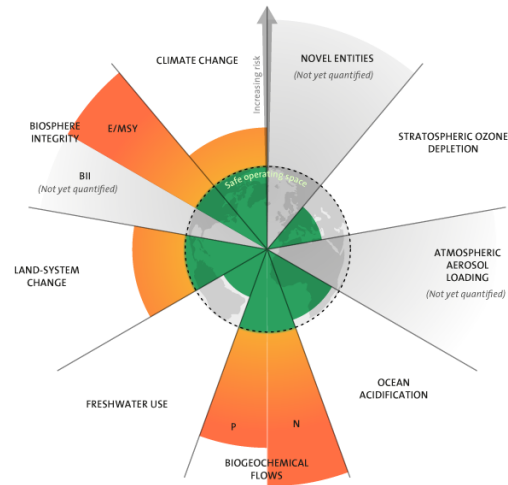

2009

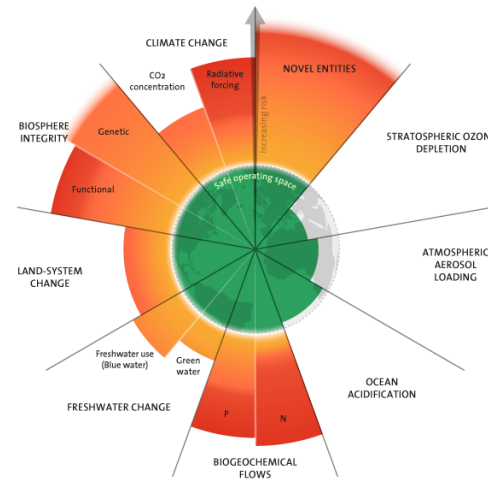
7 boundaries assessed,
3 crossed

2015

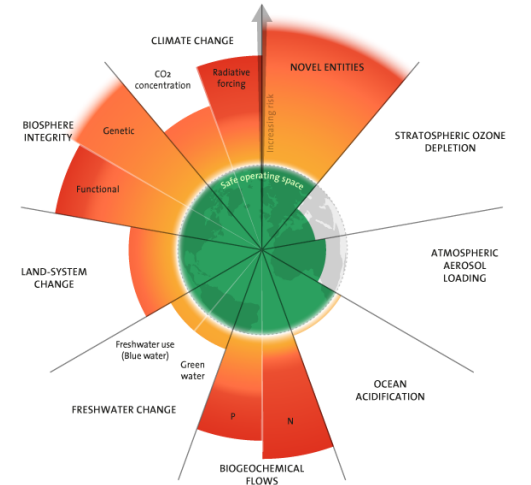
7 boundaries assessed,
4 crossed

2023

9 boundaries assessed,
6 crossed

2025

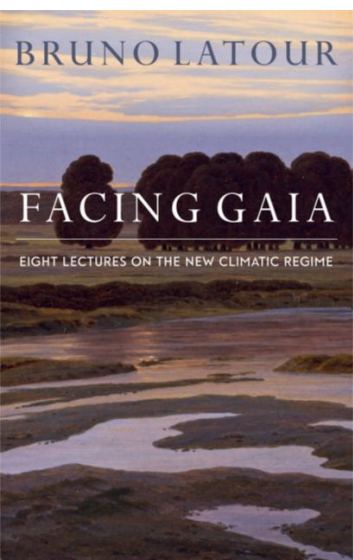

9 boundaries assessed,
7 crossed

Antropocenas kaip krizė: asmeninės patirties matmuo

Bruno Latour

„Tai nesustoja, kiekvieną rytą prasideda vėl ir vėl. Vieną dieną - kylantis vandens lygis, kitą – dirvos erozija, vakare – ledynai tirpsta vis greičiau ir greičiau, 8-tos valandos žiniuose, tarpe tarp dviejų reportažų apie karo nusikaltimus mes sužinome, kad tūkstančiai rūšių yra ant išnykimo ribos ir gali išnykti dar anksčiau, nei mokslininkai spės jas aprašyti. Kiekvieną mėnesį anglies dioksido atmosferoje duomenys vis blogesni ir net blogesni nei nedarbo statistika. Kiekvienais metais mums pasako, kad šie metai yra karščiausi nuo tada, kai buvo pradėti pirmieji oro matavimai; jūros lygiai auga; pakrantės vis labiau siaubiamos pavasario audrų; kiekvienas naujas vandenyno vandens tyrimas atskleidžia, kad jis vis labiau rūgštėja. Visa tai žiniasklaida įvardija kaip gyvenimą „ekologinės krizės“ eroje.“

Filosofiniai-teoriniai atsakai į krizę

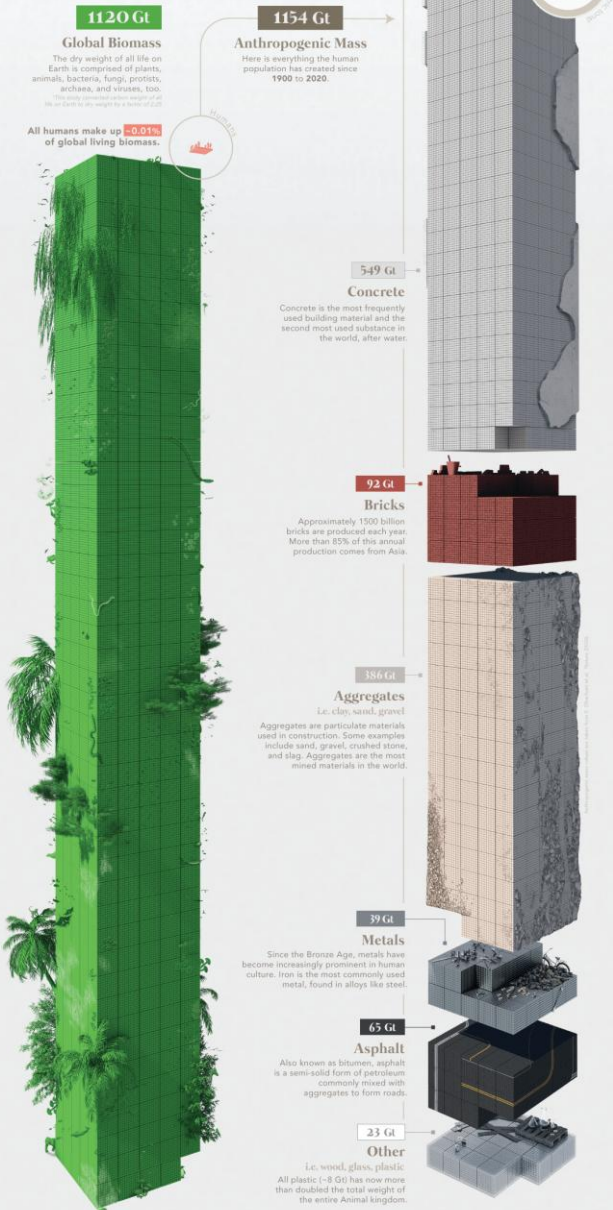
- 1. Natūralistinė kryptis.** Sekant gamtos mokslų duomenimis, analizuoti žmonių poveikį planetai, įvertinti žmonių santykius su aplinkomis ir gyvomis būtybėmis, atverti naujus istorijos matmenis leidžiančius geriau suprasti žmonių veiklos mastą.
- 2. Kapitaloceno kryptis.** Analizuoti socialinius procesus atvedančius prie krizės. Analizuoti kaip steigiasi socialinės hierarchijos, nelygybės, išnaudojimo formos modernybėje, kolonializme, kapitalistinėje sistemoje, kokią reikšmę turi antropocentrizmas (gamtinių aplinkų ir gyvų būtybių pavertimas resursais), kokios naujos nelygybės steigiasi ir kaip su jomis kovoti.
- 3. Post-natūralistinė kryptis.** Analizuoti pasaulėžiūros formavimosi procesus, kokią reikšmę santykiuose su gamta ir antropoceno procesų suvokimui turi skirtys žmogus/gyvūnas, žmogus/gamta, kultūra/gamta ir t.t. Kaip reikėtų keisti mąstymą, kad išeitume iš mąstymo krizės (permąstyti individo, organizmo, aplinkos, santykių sampratas).
- 4. Eko-fenomenologinė kryptis.** Analizuoti kasdienės praktikas, kokios kasdienės praktikos atveda prie krizės, kokios galėtų būti laikomis išimtimis. Analizuoti kokios naujos kasdienės patirties formos atsiranda į kasdienybėje susiduriant su naujomis laiko ir erdvės skalėmis, globaliomis problemoms, kokios asmeninės ir kolektyvinės atsakomybės formos prisiimamos.

Visualizing the Scale of Anthropogenic Mass

Anthropogenic mass, or human-made mass, refers to the materials embedded within inanimate solid objects that are made by humans.

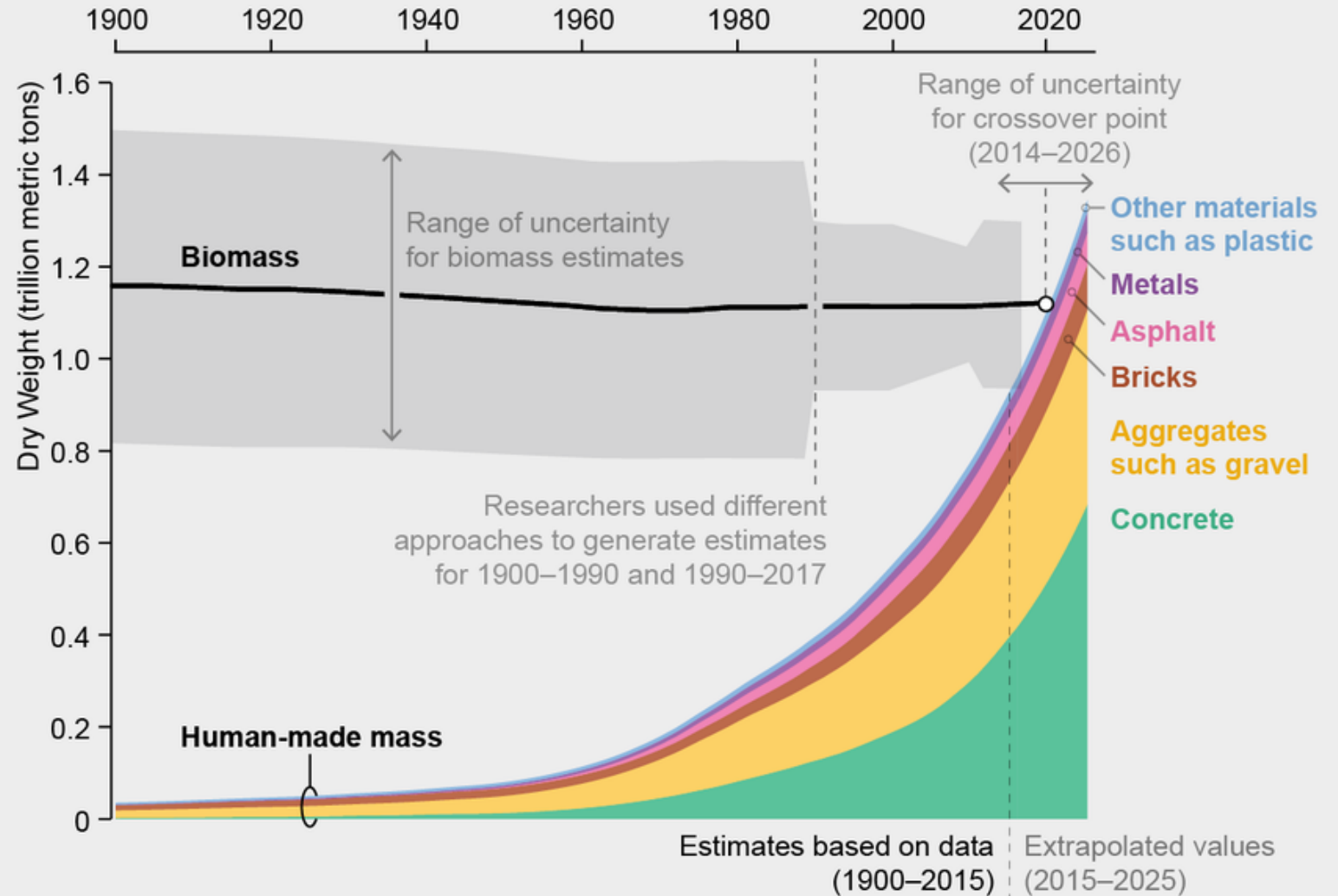
In 2020, the amount of anthropogenic mass exceeded the weight of all global living biomass.

As humans continue to dominate Earth, questions surrounding our material output are increasing. We break down the composition of all human-made materials and the rate of their production.

Žmonija kaip geologinė jėga

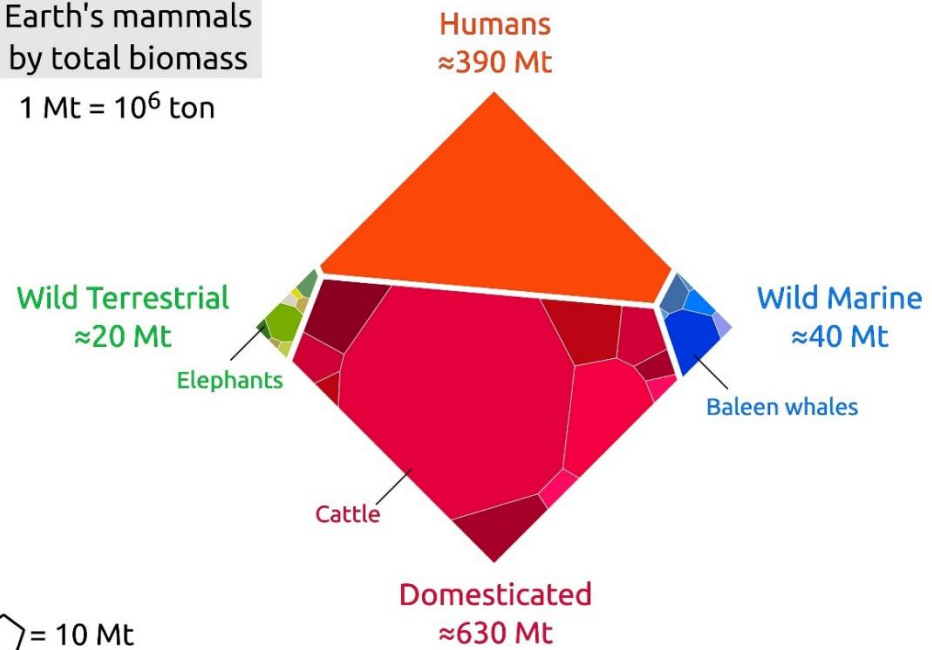
Human-Made Mass versus Living Biomass, 1900–2025

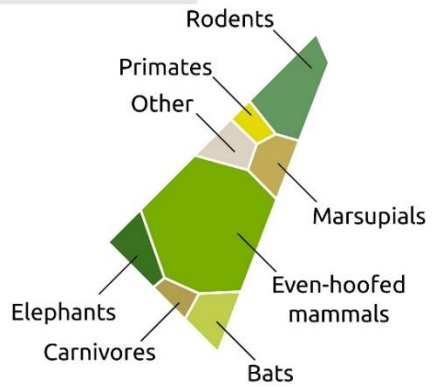
Žmonija kaip rūšis

Earth's mammals by total biomass

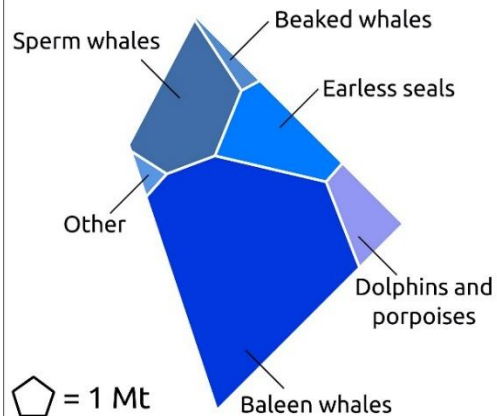
1 Mt = 10⁶ ton

Wild Terrestrial zoom in

Wild Marine zoom in

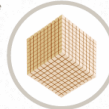
Visualizing the Global Biomass of Mammalian Life

Humans share the living world with ~6,495 other mammals. We break down and compare the total composition of mammals in terms of their biomass.

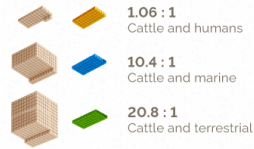
The Measure of Biomass

Biomass is reported by multiplying the estimated number of species (from census data) with each species' average body mass.

1 cube represents 20 million tonnes (or 20 Mt, megatonne). Each individual, tiny cube weighs ~20,000 tonnes.

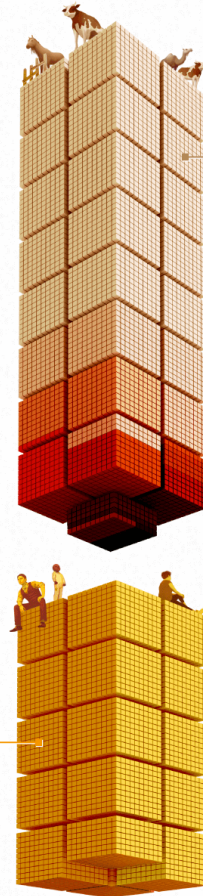

Ratio of cattle to other mammalian life:

Humans

394 Mt

Domesticated Mammals

651 Mt

Cattle 416 Mt

Buffalo 68 Mt

Sheep 39 Mt

Swine 38 Mt

Goats 32 Mt

Dogs 22 Mt

Horses 16 Mt

Camels & camelids 9 Mt

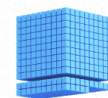
Donkeys & mules 8 Mt

Cats 2 Mt

Other 1 Mt

Wild Marine Mammals

40 Mt

23 Mt Baleen whales

7 Mt Sperm whales

5 Mt Earless seals

3 Mt Dolphins & porpoises

1 Mt Beaked whales

1 Mt Other

Wild Terrestrial Mammals

24 Mt

Rodents 4 Mt

Even-hoofed mammals 11 Mt

Elephants 2 Mt

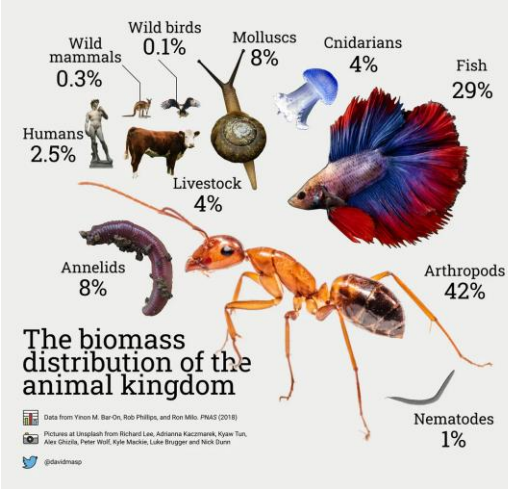
Bats 2 Mt

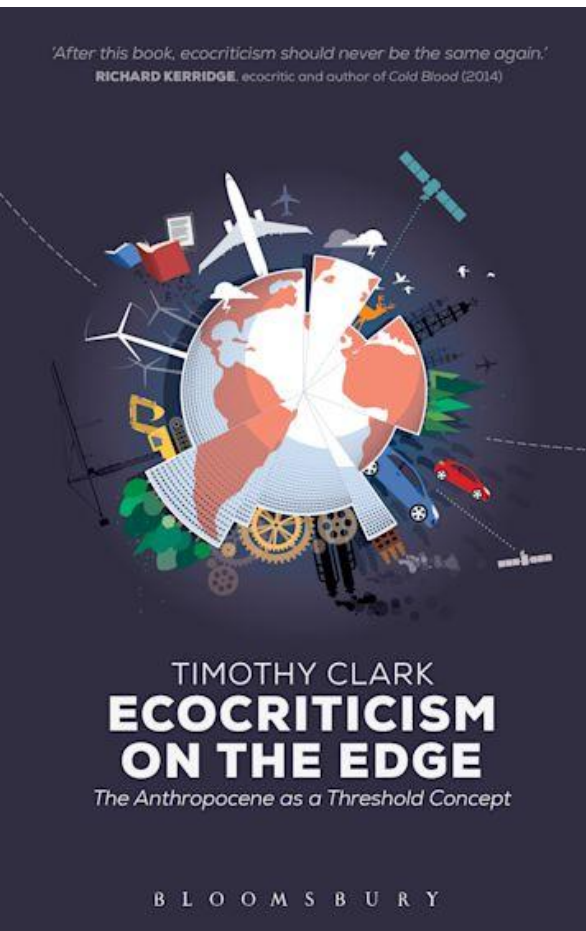
Marsupials 2 Mt

Carnivores 1 Mt

Primates 1 Mt

Other 1 Mt

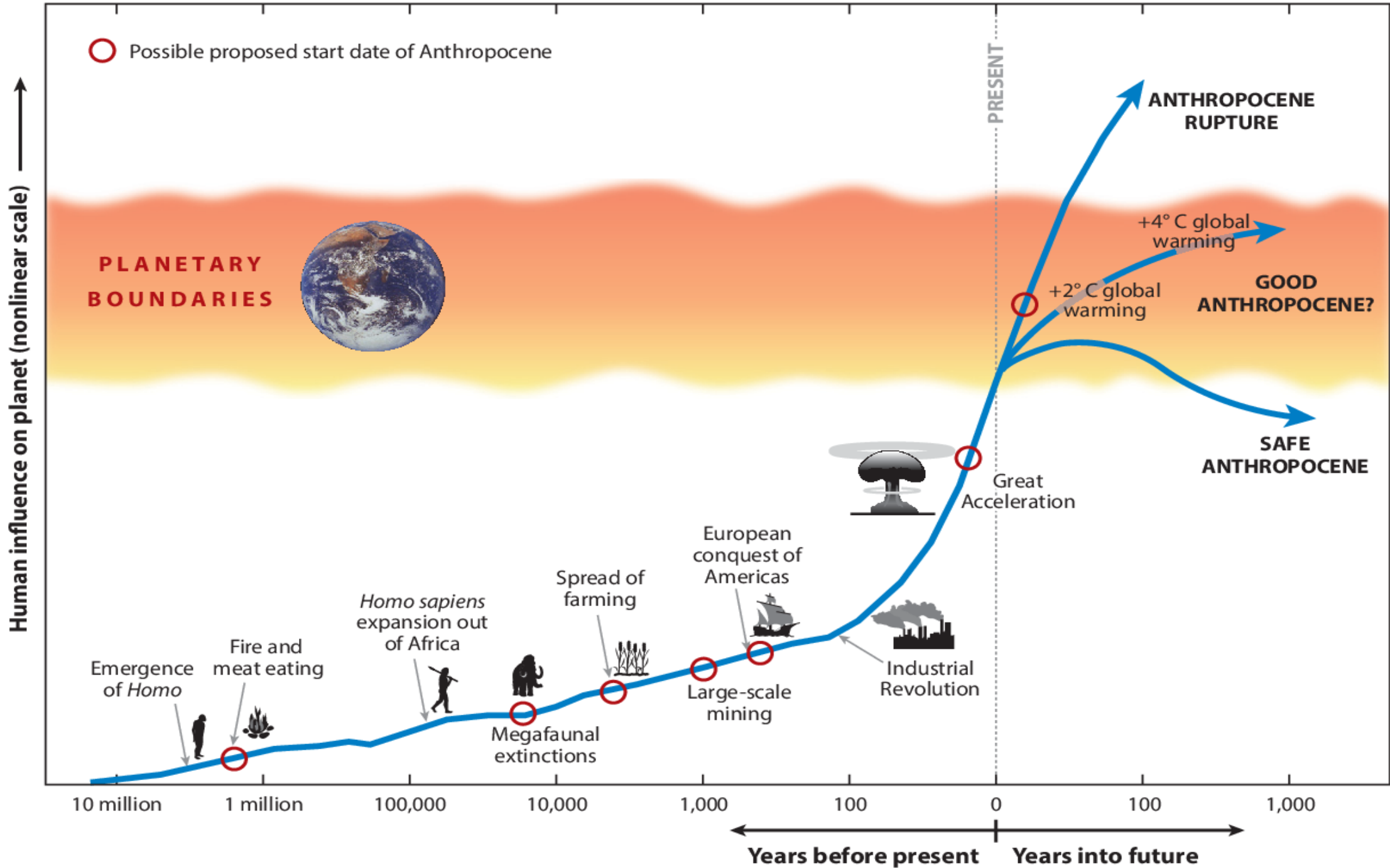

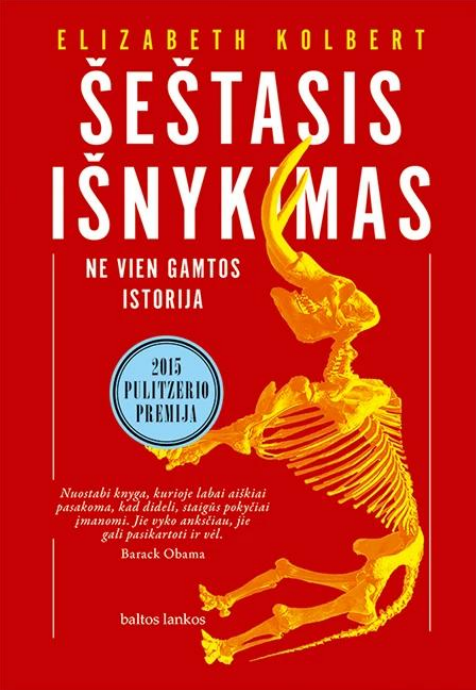
Timothy Clark

„Antropocenas kaip toks yra pasirodęs „**masto poveikis**“ (*scale effect*). Ties tam tikru nenustatomu slenksčiu, daugybė žmogaus veiksmų, savaime **nereikšmingų** (namų šildymas, medžių kirtimas, skraidymas tarp žemynų) sueina į viena suformuoti naują, nefiksuojamą įvykį, **pakeičiantį pagrindinius ekologinius ciklus planetoje.**“

“Naujai atrasta žmonija kaip geologinė jėga yra kažkas **neiškaidoma į individus** ar net didesnes grupes, iš kurių ji būtų sudaryta. Ji yra jėga, kuri vos pažįsta save kaip tokią ir kuri **nėra iš tikrųjų pajėgi valingiems veiksmams ar planavimui**, nes ji iškyla kaip nenumatytos planų pasekmės ir **veikia kaip jų sudedamoji dalis.**“

Ecocriticism on the Edge. The Anthropocene as a Threshold Concept

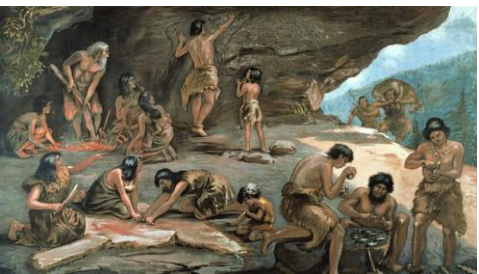

Elizabeth Kolbert

“Šios rūšies atstovai nėra išskirtinai greiti stiprūs ar vaisingi. Tačiau jie išskirtinai išradingi. Pamažu jie skverbiasi į regionus, kur kitoks klimatas, grobuonys ir grobis. Regis jų nesulaiko jokie įprasti apribojimai – nei arealas, nei geografija. Jie kerta upes lygumas, kalnų grandines. Pakrančių regionuose renka geldeles, toliau medžioja jūrų žinduolius. Visur kur įsikuria, prisitaiko ir išranda ką nors nauja. (...)

Šios istorijos pabaiga, kaip paaiškės, pavyzdinė. Plėsdama savo teritoriją, ši rūšis susitinka du, dešimt ir net dvidešimt kartų už save stambesnių gyvūnų: milžiniškų kačių, didžiulių lokių, dramblio dydžio vėžlių, puspenkto metro aukščio tinginių. Šios rūšys stipresnės ir dažnai plėšresnės. Bet jos ir lėtai dauginasi – todėl išnyksta. (...)

Niekada iki tol joks gyvas padaras nebuvo šitaip pakeitęs planetos, tačiau yra nutikę kitų panašaus masto įvykių. Labai retai tolimoje praeityje planeta patirdavo sukrečiamų permainų, kai gyvybės įvairovė staiga sumažėdavo. Penki iš tų senovės įvykių buvo tokie katastrofiški, kad yra išskiriami į atskirą kategoriją, - tai vadinamasis Didysis penketas. Atrodo kaip fantastiškas sutapimas, bet tikriausiai toli gražu nėra atsitiktinumas, kad šių įvykių istoriją žmonės ima atrasti tuo pat metu, kai suvokia, kad patys sąlygoja dar vieną tokį. Kol dar per anksti spręsti, ar tai pasieks Didžiojo penketo mastą, jis pavadinamas Šeštuoju išnykimu.“

Šeštasis išnykimas

Atsakomybės problema antropocene

Klasikinė etika nebuvo pajėgi mąstyti **tolimos ateities** matmeniu

H. Jonas “All enjoinders and maxims of **traditional ethics**, materially different as they may be, show this confinement to the immediate setting of the action. "Love thy neighbor as thyself"; "Do unto others as you would wish them to do unto you"; "Instruct your child in the way of truth"; "Strive for excellence by developing and actualizing the best potentialities of your being qua man"; "Subordinate your individual good to the common good"; "Never treat your fellow man as a means only but always also as an end in himself"-and so on. **Note that in all these maxims the agent and the "other" of his action are sharers of a common present.** It is **those who are alive now** and in some relationship with me who have a claim on my conduct as it affects them by deed or omission. **The ethical universe is composed of contemporaries, and its horizon to the future is confined by the foreseeable span of their lives.** Similarly confined is its horizon of place, within which the agent and the other meet as neighbor, friend, or foe, as superior and subordinate, weaker and stronger, and in all the other roles in which humans interact with one another. To this proximate range of action all morality was geared.”(5)

The Imperative of Responsibility

*In Search of an Ethics
for the Technological Age*

Hans Jonas

Žmogiškojo išskirtinumo ideologija

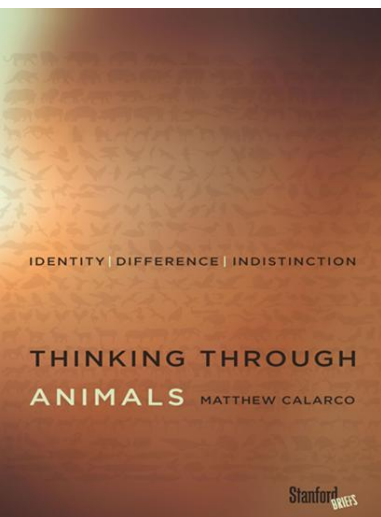
Žmogus sukuria savęs kaip **išskirtinės būtybės idėją** ir taip **padeda pagrindą gyvūnų/gamtos išnaudojimui**, jų pavertimui **ištekliais**. Žmonės patys brėžia esmės skirtumą tarp **Žmogaus ir Gyvūno, Žmonijos ir Gamtos**, šį skirtumą **natūralizuoja** – paverčia pasaulio tvarkos elementu.

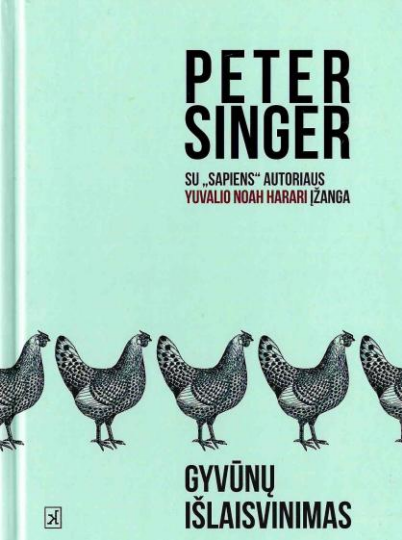
Matthew Calarco

„Manychiau, kad šiandien tikrasis **kritinis progresyvio minties ir politikos taikinys** turėtų būti **antropocentrizmas** kaip toks, nes jis visada **vadovaujasi vienokia ar kitokia žmogaus samprata**, kuri **okupuoja universalumo sritį** ir veikia taip, kad iš **etinių ir politinių svarstymų pašalina visa tai, kas yra laikoma nežmogiška**“.

„**Antropocentrizmas**, kaip aš apibrėžiu šį terminą, reiškia **santykių ir galios sistemų rinkinį**, kuris **tarnauja tiems, kuriuos dominuojanti kultūra laiko visiškai ir iš tikro žmonėmis**“

Calarco, *Thinking Through Animals*

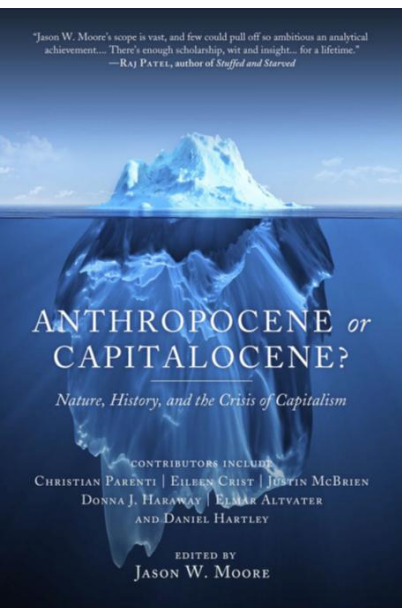
Antropocentrizmas ≠ rūšizmas

Gali atrodyti, kad išnaudotojiški žmonių ir gyvūnų santykiai yra grindžiami **rūšizmu** (*speciesism* (P. Singer rūšizmo kritika)), kai viena rūšis pajungia savo reikmėms visas kitas. Tačiau iš tikro nelygybes grindžia **antropologinis skirtumas dalindamas gyvas būtybes į žmogiškas ir nežmogiškas (ar nepakankamai žmogiškas)**.

Jason W. Moore:

„Antropoceno istorija yra giliai prievartinga. Žmonijos ir Gamtos istorijai ji slepia purviną modernaus pasaulio istorijos paslaptį. Ši paslaptis yra tai, kaip **kapitalizmas buvo sukurtas pašalinant daugumą žmonių iš Žmonijos – indėnus, Afrikos vergus, beveik visas moteris ir netgi baltaodžius vyrus (slavus, žydus, airius). Iš imperijos valdytojų, pirklių, plantatorių ir konkistadorų perspektyvos šie žmonės nebuvo Žmonėmis. Jie buvo traktuojami kaip Gamtos dalis, kartu su medžiais, dirvomis ir upėmis; ir elgiamasi su jais buvo atitinkamai“.**

Moore, „The Rise of Cheap Nature“

Aristotelis

ARISTOTELIS

Politika

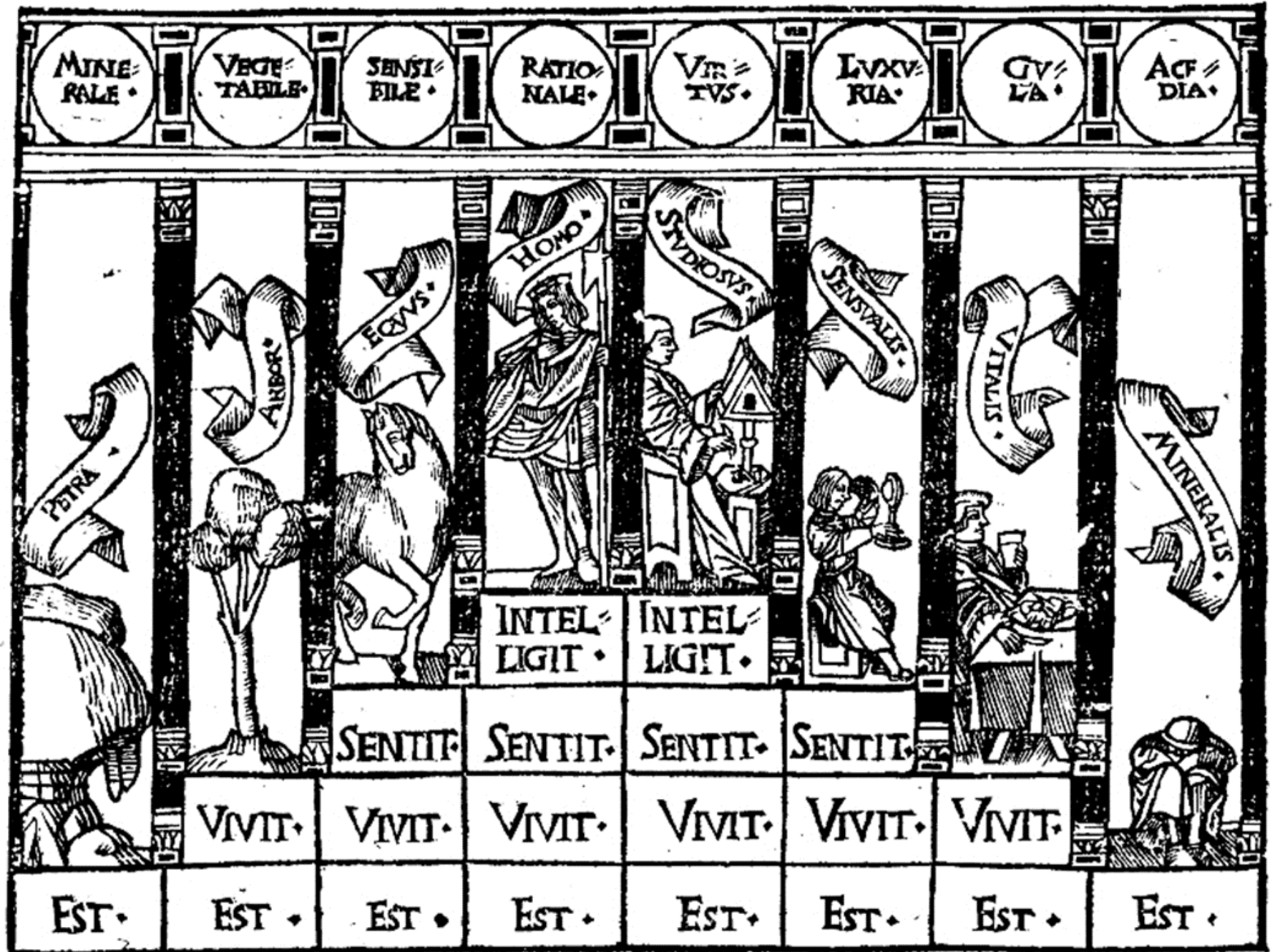
„...kalbą vienintelis iš visų gyvūnų turi žmogus. Žinoma, balsas išreiškia skausmą bei malonumą, todėl jį turi ir kiti gyvūnai (...); tačiau kalba yra skirta reikšti tam, kas naudinga ir kas žalinga, taigi ir tam, kas teisinga ir neteisinga. **O žmonės iš visų gyvūnų išsiskiria tuo, kad jie vieninteliai suvokia, kas yra gera ir bloga, teisinga ir neteisinga ir t.t.**“

„...augalai egzistuoja dėl gyvūnų, o kiti gyvūnai – dėl žmogaus: naminiai ir naudojimui, ir maistui, o iš laukinių jei ne visi, tai bent jau dauguma maistui ir kitiems poreikiams, idant iš jų būtų daromi drabužiai ir kitokie daiktai. Jei tad gamta nesukuria nieko netobulo ar be tikslo, tai, be abejo, **ji sukūrė visa tai dėl žmonių**“

Aristotelis, Politika

Gyvybės hierarchija
Viduramžiais

Charles de Bovelles
1475-1566

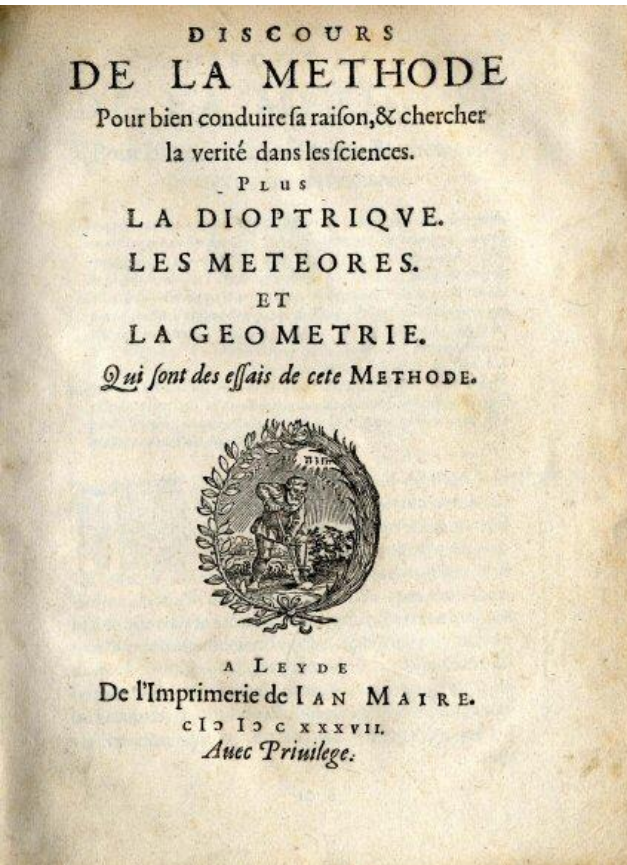
Modernybė

Rene Descartes

Žmogus (*res cogitans*, nemirtinga siela) vs. gyvūnai (*res extensa*, gyvi automatai)

„Galima pasiekti tokį mokslo lygį, kuris yra labai naudingas gyvenime ir kuris (priešingai spekuliatyviai mokyklinei filosofijai) gali būti pritaikytas praktiškai. Juk žinodami ugnies vandens, oro, žvaigždžių, dangaus ir visus mus supančių kūnų jėgą bei poveikį taip gerai, kaip žinome mūsų amatininkų verslus, galėtume juos naudingai pagal paskirtį panaudoti ir tapti **gamtos valdovais bei šeiminkais**“.

Samprotavimas apie metodą

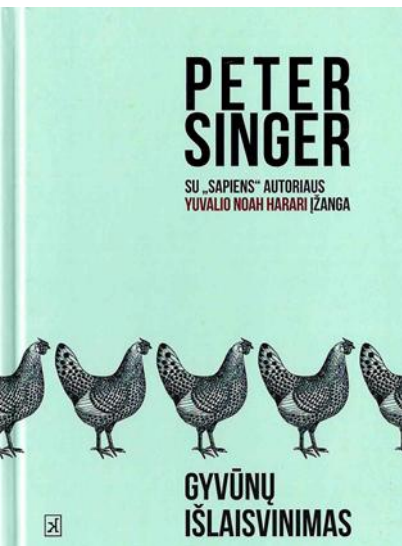
Kaip įveikti krizę?

1. Pervarstyti etikos principus, sukurti naują etiką, kuri apimtų ir gyvūnus

Peter Singer gyvūnų išlaisvinimas:

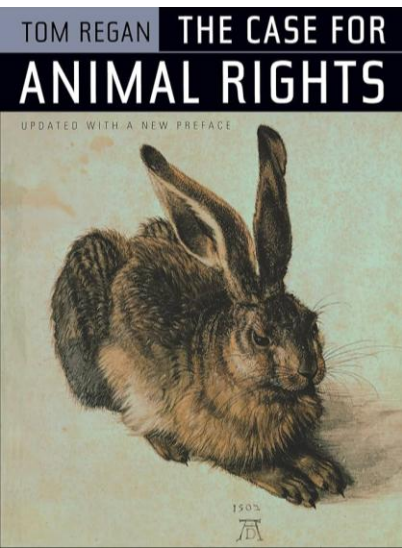
Etika turėtų būti grindžiama tuo, kas **bendra visiems gyvūnams**. Kiekviena gyva būtybė turi **interesų, poreikių**, gali jausti **malonumą ir skausmą**.

Principas: ***being sentient***. Etika turėtų būti formuojama taip, kad žmonių veikla sukeltų **kuo mažiau skausmo** (utilitaristinė etika). **Atsisakyti nereikalingų mirčių ir skausmo** (pvz. gyvūnų auginimas gurmaniškiems poreikiams, žvejyba, medžioklė).

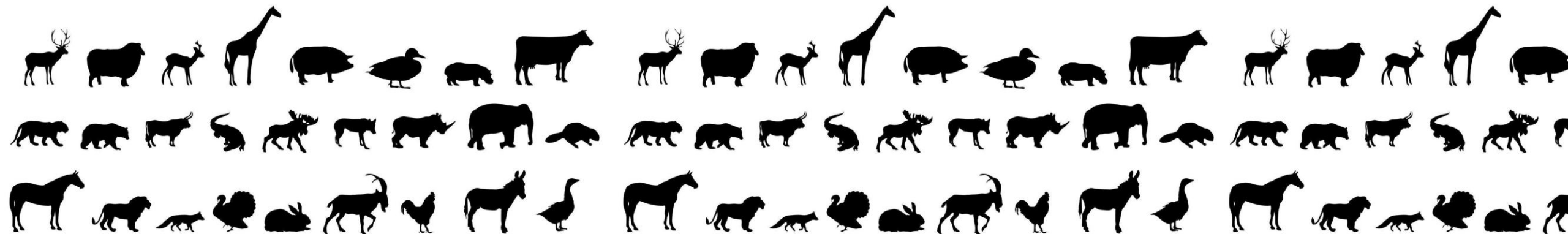
Tom Regan etika:

Kantiškasis principas: kiekviena gyva būtybė yra ***subject-of-a-life***, ji yra **tikslas savaime** ir **negali būti panaudojama kaip priemonė**. Etika neturėtų gyvūnų interpretuoti **instrumentiškumo, išteklių ir panaudojimo terminais**, atsižvelgti į kiekvieno gyvos būtybės **neinstrumentinę vertę ir savitą orumą**.

Gyvūnų etikos trūkumai:

1. **Gyvūnai yra sužmoginami, humanizuojami.** Jiems priskiriamos žmogiškos savybės. Ne visoms gyvoms būtybėms galima pritaikyti malonumo, skausmo, buvimo subjektu, orumo ir t.t. kategorijas.
2. **Gyvūnų teisių trūkumas** – teisės yra suprantamos pagal **žmogiškojo subjektyvumo modelį**. Jacques Derrida: teisių subjektas implikuoja pareigas. Ar gali gyvūnai turėti pareigų?
3. **Privilegijuojami į žmogų panašūs gyvūnai** (pvz. *Great Ape Project*), nekreipiamas dėmesys į gyvas būtybes, kurios neatitinka žmogiškojo subjektyvumo modelio.

Kaip sugyventi su aplinkomis ir gyvūnais? Ar įmanomas biocentrisis ir geocentrisis teisingumas?

Antropocentrisis teisingumas – etika ir politika apima tik žmones kaip pilnaverčius subjektus, jos užtikrina teisingą gyvenimo būdą ir teisingą santvarką (visuotinės žmogaus teisės).

Biocentrisis teisingumas – etika ir politika apima visas gyvas būtybes. Kaip tai įgyvendinti? Gyvūnų teisių deklaracija – iš esmės humanizuoja gyvūnus, teises formuoja pagal žmogiškuosius kriterijus (jausti skausmą, nepatirti išnaudojimo ir kančių, orumo užtikrinimas). Problema – gyvos būtybės negali imtis atsakomybės už biocentrinį teisingumą. Latour – žmonės turi atstovauti gyvoms būtybėms „gyvų būtybių parlamente“. Ar iš vis galime kalbėti apie teisingumą, kiekvieno individo buvimą tikslu savaime, jei biologiniuose procesuose vieno mirtis yra maistas kitam. Haraway siūlo vietines praktikas ir simpoetinius santykius, bet ar tai automatiškai išsprendžia teisingumo klausimą?

Geocentrisis teisingumas – etika ir politika apima ir neorganinius darinius. Kaip tai įgyvendinti? Kiek aplinkos gali tapti etiniais subjektais. Naujoji Zelandija, Bangladešas – upės paskelbtos politiniu asmeniu, joms suteiktas asmens statusas. Tai yra aplinkų humanizavimas. Ar aplinkos gali tapti subjektu? Kapitaloceno teoretikai tikisi, kad apribojus ekstraktyvistinį kapitalizmą gyvensime „šiek tiek teisingiau“.

2. Sukurti naują ontologiją

Audronė Žukauskaitė: permąstyti organizmo sampratą

Organizmus reikia suprasti ne pagal kantiškąjį subjektyvumo modelį, o kaip daugialypumus, asambliažus, galinčius keistis ir transformuotis, atsižvelgiant į jų santykius su aplinka.

Žukauskaitė. Į organizmus orientuota ontologija

Kristupas Sabolius: permąstyti aplinkos ir terpės sampratas

„Aplinkos idėja išreiškia įcentruotos subordinacijos logiką – svarbiausi dalykai atsiduria viduryje, o antraeiliai nustumiami į šoną, todėl egzistuoja aplink ir atlieka tik periferinį vaidmenį. Aplinką įsivaizduojame žvelgdami iš centro – tiek tiesiogine, tiek simboline prasme. Ši idėja pakloja pagrindą antropocentrizmui“. Terpės idėja atsisako įcentruotumo, decentruoja žmogų ir kviečia mąstyti daugybinius gyvų būtybių santykius, terpes sudarytas iš santykių ir sąveikas tarp jų.

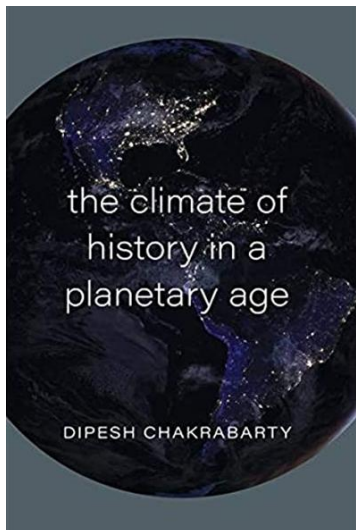
Sabolius. Terpių teorija. Filosofija, aplinkodaira, ugdymas

Donna Haraway: permąstyti santykius

Mąstant santykius su gyvomis būtybėmis reikia suprasti kaip mes gyvename su jomis (simbiotiniai ryšiai) ir kuriame save su jomis (simpoetiniai ryšiai)

3. Permažstyti atsakomybės sampratą

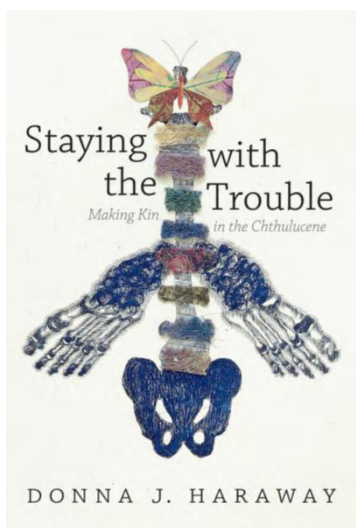
Kas gali būti atsakingas už buvusius, esamus ir būsimus žmonių ir gyvūnų, žmonių ir gamtos/planetos santykius?

Žmonių atsakomybė – planetinis matmuo.

Dipesh Chakrabarty: turime mažstyti ne tik apie **tvarumą (*sustainability*)** bet ir apie **planetos tinkamumą gyventi (*habitability*)**. Tinkamumo gyventi sąlygų užtikrinimo negalime pareikalauti iš kitų gyvų būtybių, tik iš savęs pačių. Formuoti planetinį mažstymą.

Chakrabarty. *The Climate of History in a Planetary Age*.

Žmogaus atsakomybė – asmeninis matmuo.

Donna Haraway: turime ugdyti gebėjimą-atsakyti (*response-ability*), suprasti gyvas būtybes, prisiimti ne abstrakčią atsakomybę, bet užmegzti naujus santykius su būtybėmis ypač pažeistose aplinkose ir terpėse. Asmeninė **atsakomybė (*responsibility*)** galima tik **gebėjimo-atsakyti (*response-ability*)** pagrindu.

Haraway. *Staying with the Trouble*

4. Keisti santykius su gamta

Globalusis matmuo ir technologinis tikėjimas:

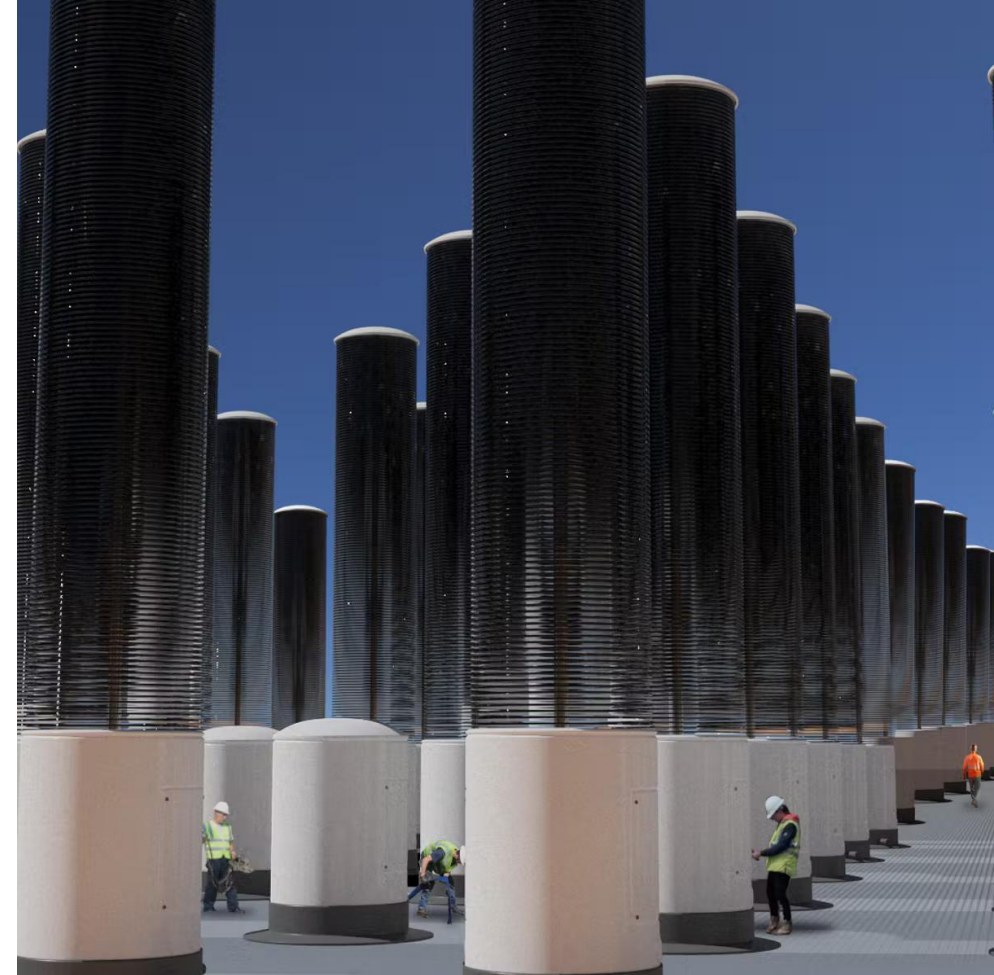
Žmogus: *Master of Nature (išnaudojimas)* → *Steward of Nature (priežiūra)*

Iš *Blogojo antropoceno* (krizės, nekontroliuojami padariniai) į *Gerąjį antropoceną* (žmogus technologijomis kontroliuoja ir valdo gamtinius procesus ir palaiko pusiausvyrą)

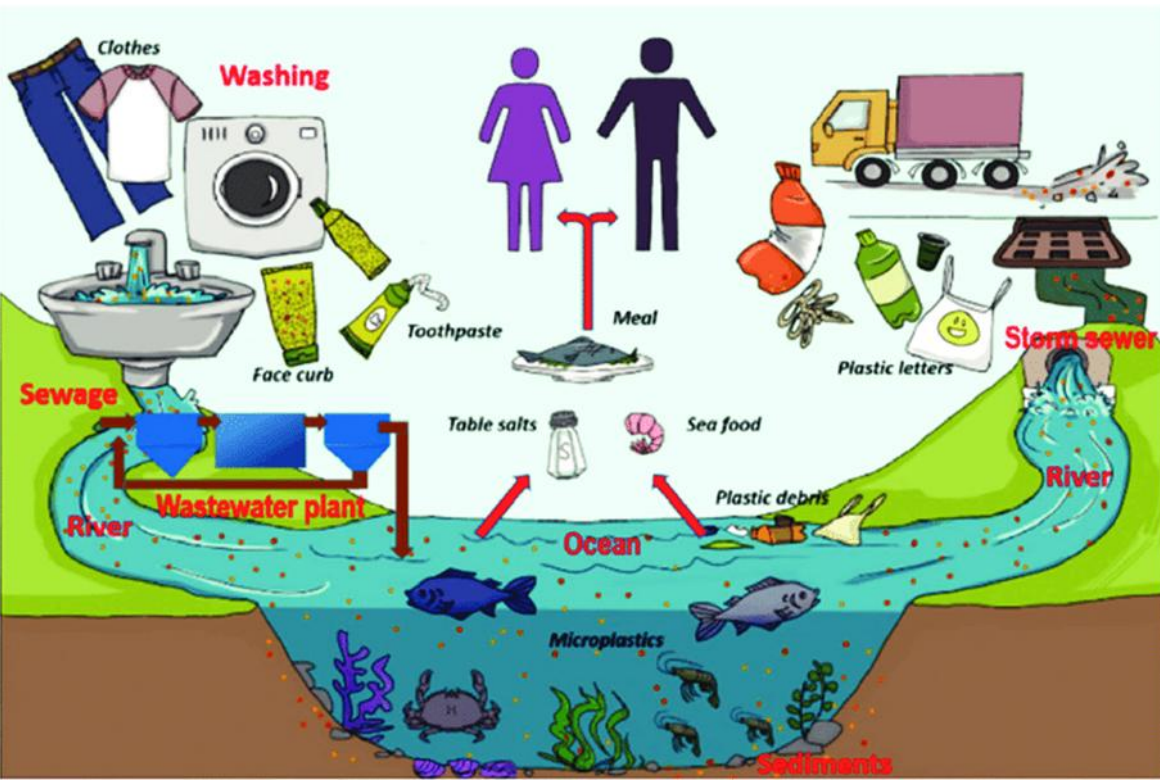
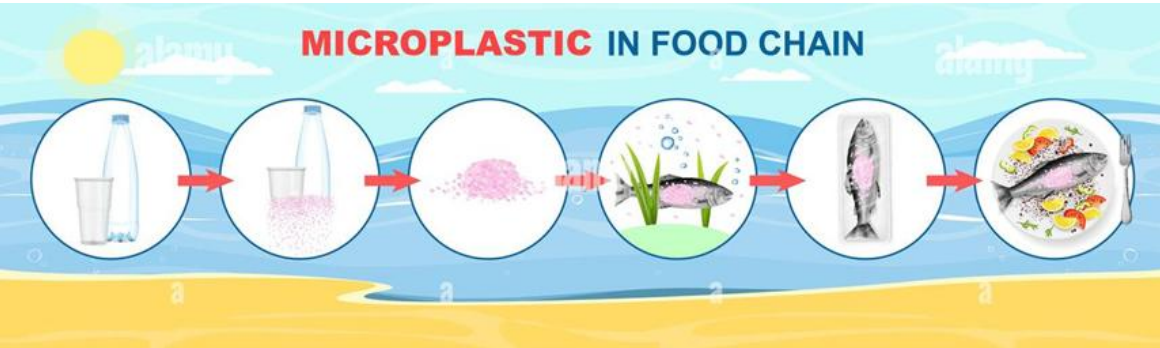
Pasitelkus mokslą - milžiniški geoinžineriniai projektai (pvz. CO2 surinkimas ir laidojimas dideliame gylyje).

Paul Crutzen:

„Jei nenutiks globali katastrofa – meteorito smūgis, pasaulinis karas ar pandemija – žmonija išliks pagrindine aplinką veikiančią jėga daugeliui tūkstantmečių. Mokslininkams ir inžinieriams iškyla sunki užduotis – vesti visuomenę link tvaraus aplinkos valdymo antropoceno eroje. Tai reikalaus tinkamo žmonių elgesio visose skalėse, įtraukiant tarptautiniu mastu priimtus **didelio masto geoinžinerinius projektus, kad „optimizuotume“ klimatą“**.

Asmeninis matmuo: kasdienių praktikų pokyčiai

Globali vaizduotė, Hyper connectivity, akumuliatyvumo suvokimas.

Bet koks vartojimas turi globalias pasekmes, jei jis yra akumuliatyvus ir nėra kas jį neutralizuoja (pvz. kaip gyvūnų atliekos gamtoje, kurios tampa maistu kitiems gyvūnams).

Hyperconnectivity problema – kiek aš galiu būti atsakingas už globaliai nereikšmingus veiksmus (šiukšlių išmetimas į šiukšlių konteinerį), kurių pasekmės akumuliuojasi su kitų žmonių nereikšmingais veiksmais, bet sukelia globaliai reikšmingus pokyčius, kuriuos vertiname neigiamai?

Scale effect problema:

Skirtingose skalėse mano veiksmai yra geri (tvarkau namus, skalbiu, išnešu šiukšles) arba blogi (didinu globalinę taršą savartynuose, kanalizacijos sistemose). Antropoceno problema: esame tarp skirtingų skalių, kurią skalę pasirinkti? **Neturime vienos stabilios skalės savo veiksams vertinti, bet jei norime juos įvertinti turime pasirinkti skalę.**

SEMINARAS

Klimato komunikatoriai kaip pokyčių agentai: nauja rolė krizės akivaizdoje

„Artis“ viešbučio konferencijų centras, Totorių g. 23, Vilnius

2025 m. spalio 20 d., pirmadienis

13:30 – 16:30 val.

KLIMATO KAITA
KELIA GRĖSMĘ
ATEITIES KARTŲ
IŠLIKIMUI.

KLIMATO TEISINGUMAS
UŽTIKRINA, KAD ATEITIES KARTOS
PAVELDĖTŲ TINKAMĄ GYVENTI
PLANETĄ.

BIOLOGINĖS
ĮVAIROVĖS
NYKIMAS KELIA
PAVOJŲ TRAPIAI
GYVYBĖS
PUSIAUSVYRAI
ŽEMĖJE.

Klimato krizė keičia ne tik mūsų aplinką, bet ir komunikacijos vaidmenį visuomenėje. Šiame renginyje kviečiame pažvelgti į klimato komunikatorius kaip į pokyčių agentus – žmones, kurie ne tik informuoja, bet ir aktyvuoja visuomenę veikti. Diskusijose ir pranešimuose nagrinėsime, kaip komunikacija gali tapti strateginiu įrankiu siekiant sisteminių pokyčių.

Programoje

Antropoceno savivoka. Prof. Mintautas Gutauskas, VU Filosofijos fakultetas

Kas tie Globalūs Pietūs ir kaip apie juos kalbėti etiškai? Indrė Augutienė, VšĮ Pasaulio piliečių akademija direktorė

Ar ekonominė sistema yra pajėgi transformuotis tvarumo link? Donatas Kuras, tvarumo ir komunikacijos ekspertas, „Kuras ir partneriai“ vadovas

Kavos pertrauka

Komunikacija, kuri veikia: aktyvuokime aplinkosaugą, ne vartojimą. Rūta Trainytė, „Klimato reporteriai“ redaktorė

Kodėl nesiseka keisti elgesio? Miškų politikos pavyzdys. Lina Paškevičiūtė, Aplinkosaugos koalicijos pirmininkė.

Moderuoja: Kęstutis Kupšys, Vartotojų aljanso viceprezidentas